

ЗНАЧЕЊЕ РЕЧИ

(МЕТАФОРА И МЕТОНИМИЈА)

У српском језику речи могу бити **једнозначне** или **вишезначне**. Једнозначне речи имају једно значење, а вишезначне више од једног.

Свака вишезначна реч има основно значење (наводи се у речнику поред речи као њено прво значење), а остала значења најчешће настају од њега.

Један од најзначајнијих речника српског језика је *Речник српског језика* Матице српске. Ево како су у њему обрађене једна једнозначна и једна вишезначна реч.

Једнозначна реч



ПЕТ непром. *прости број који означава количину која одговара броју прстију једне руке.*

Вишезначна реч



ЗУБ м 1.анат. Једна од клинастих или плочастих кошчица у вилицама човека и већине кичмењака које служе за кидање и ситњење хране. 2. оштрији изрезак или зарезак на разним предметима (тестери, чешљу и сл.). 3. оштра избочина стене налик на зуб.

Како реч постаје вишезначна?

Значења вишезначне речи настају
метафором и метонимијом.

То се назива **вишезначност**
(полисемија).

Погледај илустрације и наведи шта све може да се зове **зуб**.

Основно значење речи



Пренесена значења речи



зуб
чешља



зуб
стене

Од основног значења речи **ЗУБ**
настала су остала значења те исте
речи.

Значи, именован предмет који нам је
познат назвали смо делове предмета
који немају имена, а **слична** су им
по облику.

МЕТАФОРА

Метафора, као језички процес, подразумева преношење назива с једног појма на други на основу неке сличности међу њима: по облику, по боји, по месту (положају).

Метафором се у језику свакодневно служимо да бисмо именовали предмете, а метафором у књижевности да бисмо се што живописније и занимљивије изразили.

Примери за метафориичну употребу речи у свакодневном говору.

маказе

маказе

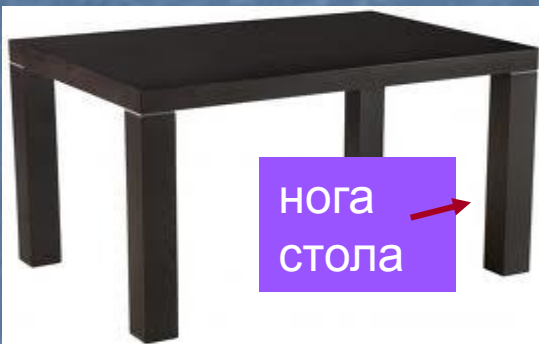


као

алатка

део тела рака





нога
стола

глава
ексера



Језик
патике





Перица: Где ми је
ауто?

Јовица: Однео га
паук.

Перица: Ма немој!
Нисам ја дошао на
муви!

МЕТОНИМИЈА



- ‘Ајде, мали, убази једну лопату – каже машиновођа свом помоћнику.

После извесног времена.

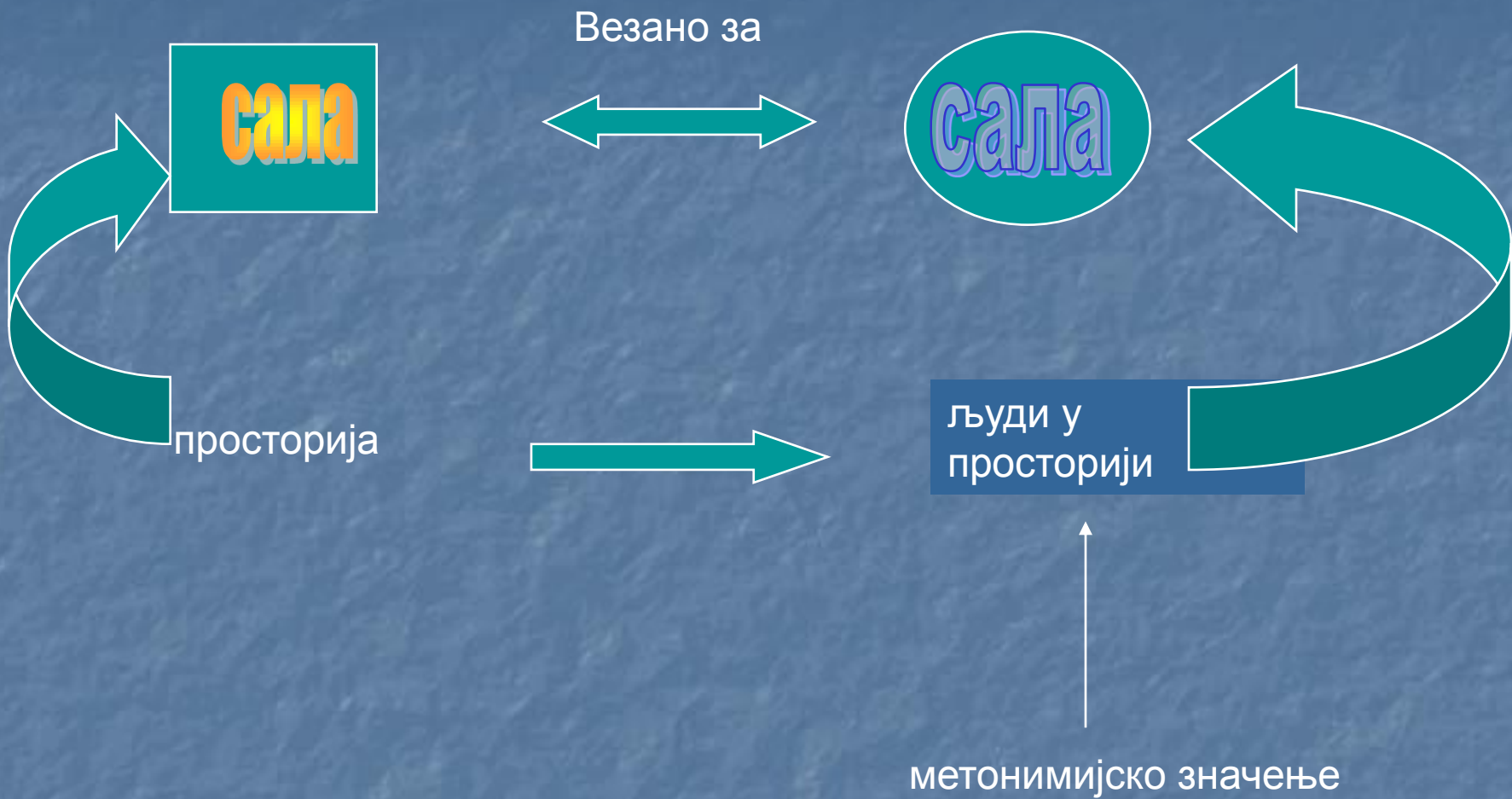
- Е, мали, убази још једну.
- Ја другу лопату нигде не видим.

Пример за анализу:

Сала је била велика и светла.

Кад је уметник изашао да одсвира “бис”,
цела сала се дигла на ноге.

Шта у првој, а шта у другој реченици
означава реч *сала*?



МЕТОНИМИЈА је језички процес у којем се име једног појма преноси на други на основу неке логичке везе међу њима.

Примери:

1. То је мој омиљени тањир. – Ниси појео цео тањир супе.
2. Москва је огроман и веома леп град.
– Москва жели да се преговори наставе.
3. Често читам Иву Андрића. – Волела бих да сам упознала Иву Андрића.

ВЕЖБАЊА

1. У следећим реченичним паровима подвуци именице које су употребљене у метафоричном значењу:

а) Ушила је блузу црвеним концем.

Није могао да похвата све конце приче.

б) На крају књиге налази се кључ теста.

Није могла својим кључем да откључа врата стана.

2. Подвуци именице које су метонимијски употребљене.

а) Седим у биоскопу и гледам комедију.

Цео биоскоп се смеје сценама из филма.

б) Нови Сад сваке године организује позоришни фестивал.

Моји рођаци живе у Новом Саду.

3. Именицу кућа једанпут употреби у реченици са метафоричним, а други пут са метонимијским значењем.

Метафорично значење:

Метонимијско значење:

Метафорично значење:

Нашао сам у дворишту празну пужеву кућу.

Метонимијско значење:

Узбунили су целу кућу.